

Projektnamn: HÅLLBAR MOBILITET I GRÖNA KRONOBERG

Programområde: Småland och Öarna

Ärende ID: 20201354

Bakgrund och omvärld

Bakgrund

De senaste åren har trafiken återigen ökat från att ha legat på en relativt jämn nivå vilket påverkar utsläppen. Den energieffektivisering och ökade användning av biobränslen som skett räcker inte till för att kompensera för den ökade trafiken från person- och godstransporter. Dessutom används fordonen ineffektivt (t.ex. bilar med låg utnyttjandegrad, låg beläggning i kollektivtrafiken, låg fyllnadsgrad i godstransporter) och vårt rese- och konsumtionsbeteende förändras långsamt. Kronoberg är glesbefolkat och bilen har en dominerande ställning som färdmedel. Bilens dominans är inte förenlig med en hållbar utveckling. Attraktiva alternativ och förutsättningar för omställning har stor betydelse för ett grönt Kronoberg med dynamisk arbetsmarknad och ökad konkurrenskraft. Idag finns i regionen också en hög andel fossilt bränsle inom godstransporter samt en dålig samordning mellan transportörer och företag och därmed oftast låg fyllnadsgrad i lastbilarna. Detta har lett till att andelen lättlastbilar har ökat markant och därmed utsläppen. Dessutom råder det bristande kunskap, insyn och underlag i hur beteende och konsumtions/inköpsmönster påverkar mängden godstransporter i samhället och vilka förbättringspotentialer som finns.

De samverkande aktörerna i detta projekt söker medel för att utveckla tjänste- och arbetsresor så att gång, cykel, kollektivtrafik och distansmöten skall bli förstahandsval istället för biltrafik, samt för att utveckla och samordna interna och externa godstransporter för mindre miljöbelastning. I regionen finns ett intresse och en efterfrågan hos de åtta kommunerna och Länsstyrelsen i Kronoberg att arbeta samlat vilket visas i de miljömålsloften som kommunerna uttalat i januari 2017. De har även varit delaktiga i processen och projektet är förankrat i organisationerna. Under en treårsperiod lägger de deltagande organisationerna ca 300 miljoner kronor på tjänsteresor för ca 16 000 anställda. Dagligen sker drygt 30 000 arbetsresor till och från jobbet till organisationerna. Att utveckla hållbara resor på arbetsplatser och åtgärda problemområden är en god investering för jämställdhet, ekonomi, tillväxt, hälsa och miljö.

Projektet syftar till beteende och attitydpåverkan för främjandet av HÅLLBAR MOBILITET PÅ ARBETSPLATSER (offentliga och privata, mål att omkring 20 st deltar) i Kronoberg. EN HÅLLBAR MOBILITET I GRÖNA KRONOBERG är ett samverkansprojekt mellan Region Kronoberg och Energikontor sydost där länets åtta kommuner, Länsstyrelsen i Kronoberg samt privata arbetsplatser kommer att delta. Projektet fokuserar på att minska koldioxidutsläpp från transportsektorn i Kronoberg. Projektets styrka är att det tar ett samlat grepp om koldioxidutsläpp kopplade till privata och offentliga arbetsplatser. Genom att inkludera både person- och godstrafik i ett sammanhållet paket för organisationerna kan de jobba samlat och strategiskt med att minska sin klimatpåverkan. Med samverkan mellan offentliga myndigheter samt det privata näringslivet kan en stor del av anställda i Kronoberg nås av insatserna. Att utveckla det hållbara resandet och hitta nya smarta lösningar är inte bara av fysisk karaktär. I minst lika stor utsträckning handlar det om att överbygga mentala barriärer, invanda beteenden och uppfattningar. Ett projekt med denna omfattning måste därför ha som inriktning att arbeta med olika strategier att ändra resmönster. Resmönstren är tydligt könsuppdelade. Kvinnor pendlar oftare korta sträckor med kollektivtrafik medan män oftare använder bil och i högre utsträckning har längre tjänsteresor. Hur vi transporterar oss skiljer alltså mycket mellan män och kvinnor, deras boendeort, ansvar hemma, tillgång till kollektivtrafik, tillgång till cykel och resekort m.m. på arbetsplatsen. Därför kommer projektet att inkludera jämställdhet och andra intersektionella perspektiv i hela processen. Projektet bidrar till uppfyllelse av EU 2020, Agenda 2030 samt Gröna Kronoberg (RUS).

Omvärld och samverkan

I Kronoberg finns det i dagsläget projekt som syftar till att öka andelen förnybara drivmedel i regionen. Dels genom ökad kunskap om fossilfria drivmedel och genom laddinfrastruktur. Länet har varit framgångsrikt i arbetet med hållbara godstransporter, t.ex. har samtliga kommuner utrett en samordnad varudistribution. Det finns dock stor förbättringspotential när det gäller godstransporter t.ex. samordning och ruttoptimering. Fortfarande är få projekt i länet kopplade till mobilitetsåtgärder och beteendepåverkande kampanjer vilket efterfrågas av flera kommuner. Inom projektet JÄMSTÄLLD REGIONAL TILLVÄXT ska Region Kronoberg arbeta med att utveckla former för att integrera intersektoriella perspektiv för transportplanering. Målet är att Region Kronoberg 2018 ska ha integrerat intersektoriella perspektiv i analys- och planeringsunderlag samt styrdokument inom transportinfrastrukturuområdet. Hållbar mobilitet i gröna Kronoberg kommer att dra nytta av resultaten från det arbete som pågår med social konsekvensbedömning (SKB) och inkludera det i kunskaps- och kompetensinsatser.

Växjö kommun driver ett mobilitetsprojekt mot de tio största arbetsgivarna i kommunen under 2016-2017 (främst företag). Hållbar mobilitet i Gröna

Kronoberg kommer att ta del av erfarenheterna i detta projekt för att säkerställa att projekten kompletterar varandra, antingen genom att nya företag kontaktas eller att man arbetar vidare utifrån de åtgärder som genomförts. Åtgärds paketet är bredare i Hållbar mobilitet i Gröna Kronoberg då det även omfattar gods och transporter från besökare.

SUMBA är ett projekt som Växjö kommun kommer att delta i. Projektet skall bl.a. arbeta med intermodalitet, nya mobilitetslösningar m.m. i tio pilotregioner. Regionen kommer att ha god insikt i detta projekt då regionen i egenskap av trafik huvudman kommer att medverka som associated partner.

HELA RESAN drivs av Region Jönköpings län och medfinansieras av Småland och Öarna. I Västernorrland finns ett liknande projekt -Hållbara resor, som finansieras av EU:s regionalfond. Fördjupade kontakter kommer att tas med projektledarna för dessa projekt för att dela erfarenheter. Andra pågående projekt som är intressanta att samarbeta och lära av, exempelvis ENERGIEFFEKTIVA TRANSPORTER KALMAR, VÄXJÖ OCH LNU och ÅK TÅG.

Energikontor sydost som är samarbetspart i projektet har lång erfarenhet och gedigen kunskap inom området samt god samverkan med kommunerna, framförallt inom godstransporter och logistiska lösningar. De har deltagit i eller själv drivit projekt såväl lokalt, nationellt som internationellt. Exempel på projekt inom transportområdet där Energikontoret medverkat är RESOLVE, SAMORDNAD VARUDISTRIBUTION, FLYTANDE BIOGAS, SUM -Hållbar stadstrafik och mobil samåkning. Under 2016 startades GreenAct Kronoberg, ett samarbete mellan Linnéuniversitetet, Energikontor Sydost, Sustainable Småland, Länsstyrelsen i Kronoberg och Region Kronoberg. Samarbetet ska vara en plattform för samverkan och erfarenhetsutbyte genom att involvera privata, idéella och offentliga aktörer. Arbetet utgår från de regionala miljömålen och huvudfokus de närmsta åren kommer att vara transporter och cirkulär ekonomi. GreenAct Kronoberg kommer att fungera som referensgrupp för projektet. Nationellt deltar Region Kronoberg i flera nätverk bl.a. kollektivtrafiknätverk och transportnätverk för miljösamordnare i landsting och regioner. Erfarenheter från projektet kommer att spridas nationellt och idéer och förslag från andra regioner och landsting kommer även att tas in i projektet via nätverken. Tillväxtverket bedriver projektet KLIMATSYNK som syftar till att samordna aktiviteter och hitta synergier mellan projekten inom insatsområdet i regionalfonderna. Projektledaren för Hållbar mobilitet i Gröna Kronoberg kommer att delta i Klimatsynks projektledarträffar för att sprida information om projektet samt få inspiration och erfarenheter från andra projekt.

Koppling till det lokala näringslivet

Transporter utgör en betydande del av det lokala företagsklimatet. Smidigare och billigare transporter av varor kan främja det lokala näringslivets

konkurrenskraft i den växande globala marknaden och snabba och tillförlitliga persontransporter kan öka möjligheterna till pendling, så att regioner bättre fungerar som enhetliga arbetsmarknader. Ju snabbare persontransporter kan ske, desto tätare blir interaktionen bland Kronobergs invånare. Denna form av förtätning kan på sikt bana väg för högre nivå av specialisering bland tjänstemarknader, vilket möjliggör för mer kvalificerade tjänstenäringsringar att växa fram.

Det privata näringslivet kommer att delta i projektet och nås av insatser kopplade till person- och godstrafik. Erfarenheter från projektet som helhet kommer att tillvaratas av Region Kronoberg som har rådighet över reseplanering och reseutbud i regionens kollektivtrafik. En välutbyggd infrastruktur och hållbar logistik för transporter är ingen garant för tillväxt, men däremot en nödvändig förutsättning för att underliggande tillväxtpotential ska kunna realiseras. Det regionala näringslivet är starkt påverkat av hur arbetsmarknadsregionen utvecklas och projektet kommer delvis att påverka detta genom sina aktiviteter i utvalda företag. Genom aktiviteten "Testcyklister" kan projektet bidra till att nya tjänster erbjuds marknaden. Idag erbjuds inte leasing som tjänst hos någon cykelhandlare i Kronoberg, däremot finns det ett intresse hos cykelhandlare i regionen av att utveckla detta.

Mål och resultat

Mål

ÖVERGRIPANDE MÅL: Minskade koldioxidutsläpp från transportsektorn i Kronoberg.

PROJEKTMÅL: Andelen persontransporter med kollektivtrafik, cykel och gång har ökat och antalet person och godstransporter (km) med fossildrivna transportmedel har minskat.

DELMÅL: PERSONTRANSPORTER 1.1 Ökad kunskap kring hållbara tjänsteresor och arbetspendling hos nyckelpersoner 1.2 Deltagare i projektet genomför åtgärder för hållbara tjänsteresor och arbetspendling. 1.3 Andelen persontransporter med kollektivtrafik, cykel och gång på deltagande organisationer har ökat och antalet persontransporter med fossildrivna transportmedel har minskat.

DELMÅL: GODSTRANSPORTER 2.1 Ökad kunskap kring hållbara godstransporter hos nyckelpersoner 2.2 Deltagare i projektet genomför åtgärder för effektivare godstransporter 2.3 Andelen godstransporter med fossildrivna transportmedel på deltagande organisationer har minskat.

Målgrupper

Primär målgrupp är arbetsgivare och anställda inom offentliga och privata organisationer (större företag i kommunerna, huvudsakligen med 50-249 anställda). Politiska beslutsfattare och nyckeltjänstemän inom organisationerna är särskilt utpekade i vissa aktiviteter för att överkomma organisatoriska hinder. Seminarier och plattform är öppen för alla företag oavsett storlek.

Förväntat resultat vid projektavslut

Höjd kunskapsnivå, Förbättrade beslutsunderlag, Ökad jämställdhet i resval, Ökad användning av distansteknik för möte, Ökad samordning och effektivitet i det läns gemensamma arbetet med transporter, Minskade utsläpp av CO2 Färre bilresor på sträckor under 5 km, Ökat antal resor med cykel, gång och kollektivtrafik, Fler fossilfria alternativ erbjuds arbetstagare, Stärka arbetsplatsernas attraktivitet genom att premiera och uppmuntra hållbara resor och hälsa. Förbättrad samordning och logistik kopplat till gods, Certifiering, Nya utvecklingsåtgärder på området.

Målvärde för aktivitetsindikatorer

Antal organisationer som får stöd: 1 organisationer

Minskad energiförbrukning hos projektmedverkande företag och organisationer: 1000 MWh

Organisation och genomförande

Projektorganisation

Region Kronoberg är projektägare och har ett övergripande ansvar för projektets genomförande, uppföljning, lärande och implementering i ordinarie verksamhet. Projektets HUVUDPROJEKTLEDARE (100 %) rekryteras av Region Kronoberg och har ansvar för det operativa arbetet med projektet. Såsom samordning mellan partners, genomförande av aktiviteter/projektplan, förankring, samarbete med kommunikatör för spridning och ekonom vid redovisning m.m. Projektledaren kommer att vara placerad i Region Kronobergs lokaler, detta för att underlätta utbyte av kompetens, tillgång till nätverk och lärande. DELPROJEKTLEDARNA 100% delprojektledare på godstransport 2 x 100 % delprojektledare persontransport Tre delprojektledare som rekryteras av Energikontor Sydost varav två ansvarar för att driva arbetet kring persontransporter och en för arbetet kring godstransporter. Delprojektledarna skall planera och genomföra aktiviteter, utredningar och kampanjer mot arbetsplatserna. EKONOM (30%) Region Kronoberg avsätter tid för en ekonom att arbeta med projektet. Ekonomen har erfarenhet och god kännedom om regelverk och former för

redovisning till EU-program. EKONOM (10 %) från Energikontor sydost. KOMMUNIKATÖR (50%) Region Kronoberg avsätter tid för en kommunikatör/anställer kommunikatör för att arbeta med information och kommunikation om projektet.

Projektet kommer att ha en STYRGRUPP för beslutsfattande. Styrgruppen har det yttersta ansvaret för projektet, dess mål, ledning, ekonomi och leverans. Styrgruppen är liten för att kunna fatta beslut snabbt, har projektvana och direkt intresse av projektet vilket borgar för välinsatta representanter. För att inhämta synpunkter och förankra projektet kommer referensgrupper att användas. Styrgruppen består av ledande tjänstemän från projektägaren och projektledarorganisationen. Dessa tjänstemän kommer att delta i styrgruppen: Ulf Hansson, VD Energikontor sydost Martin Myrskog, Regiondirektör, Region Kronoberg Christel Gustafsson, Regional utvecklingsdirektör, Region Kronoberg Länstrafiken Kronoberg Projektledare (rekryteras) Följeforskare (upphandlas).

Projektets REFERENSGRUPP kommer att utgå från GreenAct Kronoberg. GreenAct har en temagrupp för transporter. Under projektets tid kommer temagruppen att bestå av tjänstemän som arbetar med transportfrågor i några av de deltagande arbetsplatserna i projektet bl.a. tjänstemän på kommunerna, Region Kronoberg, Länsstyrelsen i Kronoberg, Energikontor Sydost och utvalda företag. GreenAct Kronoberg har även en styrgrupp med fasta medlemmar som träffas mer sällan (2 ggr/år) men som också kommer att kunna användas som referensgrupp för projektet i vissa frågor. GreenActs styrgrupp är utformad för att involvera aktörer med regionalt utvecklingsansvar (Länsstyrelsen i Kronoberg län, Region Kronoberg, Energikontor Sydost), utbildning och forskning (Linnéuniversitetet, Miljö Linné) samt näringslivet (Sustainable Småland). Sustainable Småland är ett nätverk för hållbar utveckling med deltagare från offentlig sektor och näringslivet. Exempel på företag som deltar i Sustainable Småland är Volvo, Abetong, Skanska, Länsförsäkringar och Sweco. Referensgruppen ska bidra med expertis och kompetens samt ge råd och stöd till styrgrupp och projektledning. En viktig uppgift för deltagare i referensgruppen är även att sprida information om projektet och se till att relevanta åtgärder genomförs i den egna organisationen.

Arbetsätt

Projektets arbetsätt utgår från konceptet om avfallstrappan (EUs ramdirektiv från 2010 om att ta hand om avfallet så bra som möjligt utifrån miljö- och klimatperspektiv). Det innebär att Hållbara transporter i gröna Kronoberg i första hand fokuserar på att minimera resandet och transportererna genom att

informera om och uppmuntra till exempelvis resfria möten och arbetshubb, undvika godstransporter genom effektivare logistik och samordnade transporter. Att i andra hand välja andra transportmedel t.ex. gång, cykling eller samordna leveranser. Att i tredje hand underlätta att samåka, åka kollektivt, ruttoptimera. Att i fjärde hand välja fossilfritt fordon och i sista hand köra fossilfordon.

Arbetsmetoden kommer att vara nudging. Nudging handlar om att påverka människors beteende genom att arrangera en valsituation så att det blir lätt att göra rätt. Metoden är effektiv för att få personer att göra mer hållbara val. Ny ekonomisk och beteendevetenskaplig forskning har visat att människor i sina beslut i hög grad påverkas av hur olika alternativ framställs och vad personer i vår omgivning väljer. Dessa insikter ligger till grund för vad som inom beteendekonomin kallas nudging. Utan piska eller morot ska projektet "puffa" människor och organisationer mot ett önskvärt val. Det kan exempelvis handla om att få deltagare att stanna upp och tänka igenom annars rutinmässiga val, eller olika sätt att presentera information för att uppnå större beteendeförändring i olika sammanhang.

Projektet arbetar med: KUNSKAP OCH KOMPETENS, PERSONTRANSPORTER och GODSTRANSPORTER. För att så effektivt som möjligt hantera delarna kommer en projektövergripande PLATTFORM för kunskapsstöd att bildas vid projektstart. I denna plattform planeras och synkroniseras projektets aktiviteter, samtidigt som den utgör ett kunskapsstöd för projektets målgrupper. För att möta utmaningarna kommer plattformen att arbeta med samordning och planering av insatser, förbättra kunskapsunderlaget genom att utreda och utveckla statistik och annat underlag. En del i arbetet blir också att ta fram åtgärdsplaner för organisationerna utifrån de gjorda analyserna. Plattformen kommer att utgöra ett handgripligt stöd i det arbetet genom t.ex. workshops och seminarier andra exempel på stöd kan vara omvärldsbevakning, hantering av data och analys. Inom ramen för projektet kommer arbetsplatser i Kronoberg erbjudas att välja mellan olika åtgärder som passar just deras arbetsplats och dess anställda. Alla deltagande arbetsplatser erbjuds att genomföra en resvaneundersökning i syfte att kartlägga de anställdas resor till och från arbetet och vad som ligger till grund för de resval som gjorts. Arbetsplatsen får därefter välja på ett antal åtgärder som kan passa för just dem, även kallat "verktygslåda". Det kan handla om testresenärskampanjer för kollektivtrafik, analys av godsflöden, analys och förbättringsförslag för tjänsteresor, cykelkampanjer etc.

I projektets slutskede kommer ytterligare resvaneundersökningar att göras för att kunna visa på om och hur projektet har bidragit till ett mer hållbart resande. Resvaneundersökningarna och andra analyser kommer, där det är möjligt, att följas upp och analyseras utifrån könsuppdelad statistik.

FÖLJEFORSKAREN har en roll i att identifiera kunskapsluckor och peka på behov. Det kan handla om politikerrollen, genusfrågor mm. Följeforskningen har en viktig roll för att dokumentera intressanta och avgörande skeenden i projektprocessen. Kartläggning och analys är alltså en viktig del av följeforskningen. En annan roll för följeforskaren är att vara en kritisk och välvillig rådgivare till projektledning och styrgrupp. Följeforskaren kan med erfarenhet från liknande situationer peka på möjligheter och risker som en tidspressad projektledning kanske inte ser lika lätt. Slutligen har följeforskaren även en roll som kvalitetssäkrare. Det gäller såväl projektinternt som externt mot finansiärerna.